

תאריך עדכון: 19.3.23

שם מחלקה: המחלקה לתלמוד ותורה שבעל-פה

שם ומספר הקורס: עולם התפילה

09-1633-01

שם הקורס באנגלית:

The World of the Prayer

שם המרצה: ד"ר אהרן ארנד

סוג הקורס: הרצאה

היקף שעות: 1 ש"ש

סמסטר: א

שנת לימודים: תשפ"ד

אתר הקורס באינטרנט: lemida.biu.ac.il

א. מטרת הקורס ותוצרי למידה (מטרות על / מטרות ספציפיות):

להכיר את התפתחות מוסד התפילה בישראל למרכיביו, כולל מהות התפילה ומטרותיה, והתגבשות נוסחיה, מתוך מבט מחקרי. התלמיד יכיר את עולם התפילה ואת הספרות הרבנית המתארת אותה, וילמד כיצד יש להתמודד עם שאלות הקשורות לעולם התפילה ולהתפתחותה. התלמיד ייחשף לספרות המחקר על עולם התפילה.

ב. תוכן הקורס:

רציונל, נושאים:

בקורס זה נציג לתלמיד את התפילה היהודית על מכלול היבטיה לאורך הדורות ולרוחב התפוצות. הנושאים המרכזים שידונו: מטרות התפילה, הכוונה בתפילה, נוסח התפילה, חלקי התפילה.

מהלך השיעורים:

השיעורים הם פרונטאליים, וכוללים דיון וניתוח משותף של מגוון מקורות המצויים בחוברת שבידי הסטודנטים. במקצת השיעורים תשולב מצגת.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

מס' השיעור	נושא השיעור	קריאה נדרשת	הערות
1-2	חקר התפילה, תפיסת הקב"ה בה, מהותה, התפילה בימינו	מקורות 1, 3, 6	
3	מטרות התפילה	מקור 2	
4	הכוונה בתפילה	מקורות 3, 5	
5-6	התפילה בעת העתיקה	מקורות 2, 4, 7, 8, 9	
7-9	חלקי התפילה	מקורות 2, 9	
10	הברכות	מקור 2	
11	הקדיש	מקורות 2, 5, 9	
12-13	קריאת התורה וההפטרה	מקורות 2, 8, 9, 10	
14	תולדות הסידור	מקורות 1, 2	

ג. דרישות קדם:

הכרת סידור התפילה ויכולת קריאה בספרות התורה שבעל פה.

ד. חובות / דרישות / מטלות:

השתתפות בשיעורים, הבאת חוברת הקורס להרצאות. תלמיד שלא ישתתף ברוב השיעורים לא יוכל לגשת לבחינה.

ה. מרכיבי הציון הסופי:

עמידה במבחן על כל החומר הנלמד במהלך הקורס ועל קריאת מאמר שייקבע. הבחינה תהווה 100% מהציון הסופי של הקורס.

ו. ביבליוגרפיה:

חובה

1. יי תבורי, 'התפילה ביובל הראשון של מדינת ישראל', חקר התורה שבעל פה בחמישים שנות המדינה (בעריכת צ"א שטיינפלד), ירושלים תשס"ב, עמ' 67-84 רשות
2. י"מ אלבוגן, התפילה בישראל בהתפתחותה ההיסטורית, תל אביב תשל"ב
3. ש"ה ברגמן, 'תפילה כוונה ודבקות', מחניים, מ (תש"ד), עמ' 39-44
4. יי היינמן, התפילה בתקופת התנאים והאמוראים, ירושלים תשמ"ד
5. מ' חלמיש, הקבלה בתפילה בהלכה ובמנהג, ירושלים תש"ס, עמ' 71-105

6. ג"ח כהן (עורך), התפילה היהודית: המשך וחיידוש, ירושלים תשל"ח, עמ' 27-74
7. ב' ניצן, תפילת קומראן ושירתה, ירושלים תשנ"ז
8. ע' פליישר, תפילה ומנהגי תפילה ארץ ישראלים בתקופת הגניזה, ירושלים תשמ"ד
9. ע' פליישר, תפילות הקבע בהתהוותן ובהתגבשותן, ירושלים תשע"ב
10. ד' שפרבר, דרכה של הלכה: קריאת נשים בתורה, ירושלים תשס"ז